Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Komission ehdotus ajoneuvojen kiertotalousasetukseksi

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta, asetusten (EU) 2018/858 ja 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivien 2000/53/EY ja 2005/64/EY kumoamisesta (U 72/2023 vp)

30.11.2023

Eini Lemmelä
Ympäristöministeriö

Ehdotuksen tarkoitus ja tavoitteet

- Euroopan komissio antoi 13.7.2023 ehdotuksen asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta (COM(2023) 451 final)
  - Ehdotuksen käsittely ei ole vielä alkanut parlamentissa eikä neuvostossa
- Asetus korvaisi romuajoneuvodirektiivin (2000/53/EY) ja kierrätettävyysdirektiivin (2005/64/EY)
- Tarkoituksena tuoda yhteen ja harmonisoida ajoneuvojen suunnittelua, valmistusta ja jätehuoltoa koskevat säännöt
- Tavoitteena
  - Edistää ajoneuvojen suunnittelua ja valmistusta uudelleenkäytettäviksi, kierrätettäviksi ja hyödynnettäviksi
  - Lisätä romuajoneuvojen osien uudelleenkäyttöä sekä materiaalien kierrättämistä ja hyödyntämistä
  - Estää romuajoneuvojen katoaminen asianmukaisen jätehuollon ulkopuolelle
  - Vähentää ajoneuvojen elinkaarenaikaisia ympäristöhaittoja
  - Auttaa turvaamaan kriittisten raaka-aineiden saantia EU:ssa
- Sovellettaisiin henkilöautoihin ja pakettiautoihin
  - Myöhemmin osaa vaatimuksista sovellettaisiin myös linja-autoihin, kuorma-autoihin, perävaunuihin, moottoripyöriin, kolmi- ja nelipyöriin sekä erikoiskäyttöön tarkoitettuihin ajoneuvoihin.

Ajoneuvojen suunnitteluvaatimukset ja valmistajien velvollisuudet

- Ajoneuvojen suunnitteluun ja valmistukseen kiertotalousvaatimuksia, jotka todennettaisiin ajoneuvojen tyyppihyväksynnässä ja valvottaisiin markkinavalvonnassa
  - Uudelleenkäytettävyys- ja kierrätettävyysvaatimus (85 %)
  - Uudelleenkäytettävyys- ja hyödynnettävyysvaatimus (95 %)
  - Ajoneuvojen sisältämästä muovista 25 % kierrätettyä
  - Haitallisten aineiden käytön kiellot ja poikkeukset
  - Ajoneuvot suunniteltava siten, että tietyt osat ja komponentit ovat irrotettavissa, kun ajoneuvosta on tullut jätettä
  - Sähköajoneuvoakut ja sähkömoottorit voitava vaivattomasti ja vahingoittamatta irrottaa ja vaihtaa sekä käyttövaiheen että jätehuoltovaiheen aikana
- Ajoneuvojen valmistajille uusia tiedonanto- ja merkintävelvollisuuksia
- Ajoneuvojen valmistajien laadittava kullekin ajoneuvotyypille kiertotalousstrategia
- Ajoneuvon digitaalinen kiertotalouspassi

Romuajoneuvojen jätehuolto ja käytetyt ajoneuvot

- Laajennettu tuottajavastuu
  - Tuottajan järjestettävä romuajoneuvojen jätehuolto kustannuksellaan ja haettava merkintää tuottajarekisteriin
  - Tuottajalla tarkoitettaisiin valmistajaa, maahantuojaa tai jakelijaa, joka ammattimaisesti saattaa ajoneuvon ensimmäistä kertaa markkinoille jäsenmaan alueella (ml. etäkauppa)
  - Kustannusvastuun tarkennukset ja valvonta, tuottajamaksujen mukauttamiskriteerit, lisävaatimuksia omavalvontaan
  - Kustannusvastuu, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa kuin se, jossa ajoneuvo saatettiin ensimmäisen kerran markkinoille
- Vaatimuksia romuajoneuvojen keräykselle ja käsittelylle
  - Romuajoneuvon omistajalle velvollisuus toimittaa se vastaanottoon ja esittää romutustodistus viranomaiselle
  - Romuajoneuvojen uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoite (85 %)
  - Romuajoneuvojen uudelleenkäyttö- ja hyödyntämistavoite (95 %)
  - Romuajoneuvojen sisältämän muovin kierrätystavoite (30 %)
  - Tiettyjen osien ja komponenttien irrottaminen ennen murskausta ja arviointi
  - Uudelleenkäytettävien, uudelleenvalmistettavien ja kunnostettavien osien ja komponenttien merkintä ja takuu
- Uusia vaatimuksia käytettyjen ajoneuvojen omistajanvaihdoksiin ja vientiin EU:n ulkopuolelle

Keskeiset vaikutukset Suomessa

- Laajennettu tuottajavastuu tulisi uutena perävaunujen valmistajille (noin 30 kpl), kuorma-autojen valmistajille (1 kpl) sekä soveltamisalaan mukaan otettavien ajoneuvojen maahantuojille ja jakelijoille.
  - Tuottajan järjestettävä romuajoneuvojen keräys ja puhdistaminen kustannuksellaan
- Valmistajille tulisi myös velvollisuus antaa tietoa ajoneuvojen osien, komponenttien ja materiaalien irrottamisesta ja vaihtamisesta.
- Asetus hyödyttäisi romuajoneuvojen jätehuollon toimijoita, sillä se toisi lisää romuajoneuvoja tuottajavastuun piiriin.
- Asetus edellyttäisi romuajoneuvojen käsittelijöiltä kehitystyötä ja investointeja ja lisäisi tuottajien kustannuksia. Kustannukset voisivat siirtyä ajoneuvojen hintoihin.
- Asetus saattaisi lisätä hallinnollista taakkaa käytettyjen ajoneuvojen omistajanvaihdoksissa ja viennissä.
- Asetus lisäisi ajoneuvojen tuottajayhteisön, Pirkanmaan ELY-keskuksen, Liikenne- ja viestintäviraston, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, Tullin sekä Suomen ympäristökeskuksen työmäärää.

Valtioneuvoston kanta 1/2

- Ehdotus on yleisesti ottaen kannatettava. Ajoneuvojen kiertotalouden edistäminen tärkeä tavoite.
- Suhtaudutaan lähtökohtaisesti myönteisesti:
  - Soveltamisalan laajentamiseen uusiin ajoneuvoluokkiin
    - ➢ Rajausten tarkoituksenmukaisuutta arvioitava
  - Ajoneuvojen valmistajiin kohdistuviin vaatimuksiin
    - ➢ Huomioitava tavoitteiden ja vaatimusten välinen tasapaino ja vaikutukset valmistajien kilpailukykyyn
    - ➢ Haitallisten aineiden kieltoihin voitava säätää poikkeuksia, jos vaihtoehtoja ei ole kohtuullisella hinnalla saatavilla
  - Uudelleenkäyttö-, kierrätys- ja hyödyntämistavoitteiden asettamiseen
    - ➢ Tavoitteiden oltava teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa
    - ➢ Huomioitava romuajoneuvoihin sisältyvät haitalliset aineet ja niitä koskeva EU:n lainsäädäntö
    - ➢ Arvioitava kierrätysmuovin käyttövaatimuksen toteutettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta
  - Ehdotukseen, että uudelleenkäyttöön sopivia osia ei pidettäisi jätteenä
    - ➢ Ei saa johtaa jätteensiirtoasetuksen kiertämiseen tai materiaalien hyödyntämiseen tuottajavastuujärjestelmän ulkopuolella

Valtioneuvoston kanta 2/2

- Tavoite estää romuajoneuvojen katoaminen on hyvä
  - Puututtava laittomaan vientiin myös jäsenmaiden välillä
  - Käytettyihin ajoneuvoihin liittyvien ehdotusten tarkoituksenmukaisuutta arvioitava
  - Romuajoneuvojen määrittelykriteereitä tarkennettava
- Tuottajavastuun, jätehuollon ja valvonnan järjestämiseen jätettävä riittävästi kansallista liikkumavaraa
- Tuottajavastuullinen taho määriteltävä jäsenvaltiotasolla, ei EU-tasolla
  - Kannatetaan toimia, joilla saataisiin etämyynnin ja kuluttajien omatoimisen maahantuonnin tapauksessa toisessa maassa sijaitseva tuottaja vastaamaan tuottajavastuuvelvoitteistaan Suomessa.
- Jäsenmaiden välinen yhteistyö tärkeää
  - Viranomaisille ei tulisi aiheutua merkittävästi uusia tehtäviä tai tarvetta ottaa käyttöön uusia tietojärjestelmiä.
- Säädösvallan siirron asianmukaisuutta, laajuutta ja tarkkarajaisuutta tarkasteltava
- Siirtymäaikojen asianmukaisuutta arvioitava ja varmistettava riittävä aika kansalliselle täytäntöönpanolle

Muuta huomioitavaa

- Kierrätetyn muovin käyttöä ja romuajoneuvojen muovin kierrätystä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi myös kemiallisen kierrätyksen ja muiden innovatiivisten kierrätysteknologioiden hyödyntämisen tulisi olla mahdollista.
- Jatkovalmistelussa tulisi harkita sitä, että kierrätetyn muovin käyttövaatimus olisi mahdollista täyttää osin kestävästi tuotetuista uusiutuvista raaka-aineista valmistetulla muovilla tai vaihtoehtoisesti asettaa tavoite uusiutuvista raaka-aineista valmistetun muovin käytölle. Uusiutuvilla raaka-aineilla voidaan korvata fossiilisia muovin raaka-aineita ja siten edistää autoteollisuuden kestävyyttä.

Kiitos

Eini Lemmelä
eini.lemmela@gov.fi
p. 0295 250 032

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi